

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ
Випуск 9

Вінниця-2011

УДК 332:338.432

ББК 65.9 (4УКР) 32 + 65.049 (4УКР)

Е-45

Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні. / Збірник наукових праць студентів / Редколегія: Мазур А.Г., Колесов О.С. та інші. – Вінниця, 2011. – Випуск 9. – 269 с.

У збірнику висвітлено актуальні проблеми розвитку економіки аграрного сектору регіонів України.

Друкується за рекомендацією Вченої ради Навчально-наукового інституту менеджменту, адміністрування та права Вінницького національного аграрного університету. Протокол №5 від 18 січня 2011 року.

Редакційна колегія:

Мазур А.Г., д.е.н., професор, ВНАУ;

Колесов О.С., к.е.н., доцент - відповідальний секретар, ВНАУ;

Прутська О.О., д.е.н., професор, ВНАУ;

Лисогор В.М., д.т.н., професор, ВНАУ;

Кафлевська С.Г., к.е.н., доцент, ВНАУ;

Чорнопищук Т.І., к.е.н., доцент, ВНАУ;

Мазур К.В., к.е.н., доцент, ВНАУ;

Киш Л.М., к.е.н., доцент, ВНАУ;

Нікітченко В.С., к.е.н., доцент, ВНАУ;

Потапова Н.А., к.е.н., доцент, ВНАУ;

Мельничук О.Ф., к.ю.н., доцент, ВНАУ

ЗМІСТ

АНАЛІЗ СТАНУ, ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ БІОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ Глеба М. М., Скорук О. П.	3
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ СИСТЕМНОГО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ Глеба М. М., Поліщук Н.В.	4
ЕНЕРГІЯ – У ВСІХ ЇЇ ПРОЯВАХ, ЯК ОДИН ІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ Н.О.Москалюк, О.П.Скорук	6
ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ ДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА Антошук В.О.	8
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ Баранова Ю.В., Свентух А.О.	9
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ Берлізова М.П., Колесник Т.В.	10
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАННЯХ Беспалько І.В., Новодворська В.В.	13
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИКОРИСТАННЯ БІОГАЗУ Бондар О.О., Калетник Г.М.	15
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БІОЕНЕРГЕТИКИ Бородій В.В., Скорук О. П.	16
МЕНЕДЖМЕНТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Вдовенко О.С., Підвальна О.Г.	18
ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ – ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА Віннік І.Ю., Новодворська В.В.	19
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ ТА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ Вовк К.І., Скорук О.П.	21
РИНОК МОЛОКА І МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ Гавриш А.М., Березюк С.В.	23
ПРОБЛЕМИ КВОТУВАННЯ ЗЕРНА В УКРАЇНІ Слюсаренко А.В., Бурлака Н.І.	24
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ Годз Я.О., Березюк С.В.	26
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ Голишевська А. А., Томчук О.В.	27
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ І РЕЗЕРВИ ЇХ ПІДВИЩЕННЯ Гудзь Г.М., Пронько Л.М.	29
СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ Довбищук О.О., Березюк С.В.	31
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗБИТКІВ Казиміров В.А., Березюк С.В.	33
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ Заремба Н. В., Сегеда С.А.	35
СВІТОВЕ ЗНАЧЕННЯ ГЕОТЕРМАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ Казьміржевська І.І., Скорук О.П.	37
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ СІТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ Коцулера Л.В., Потапова Н.А.	38
ЕНЕРГІЯ СОНЦЯ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ Коцулера Л.В., Скорук О.П.	39
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ Кульпінський І.О., Бондар І. М., Хасцька О.П.	41
СОНЯЧНА ЕНЕРГЕТИКА В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ Кухар О.В., Скорук О.П.	42
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ Ломачинська І. В., Лисий В. О., Недбалюк О.О.	44
ПЛАНУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ Марчук І. В., Кафлевська С. Г.	46
ЛІЗИНГОВІ УГОДИ В ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ АПК Марчук І. В., Клочковський О. В.	47

СУТНІСТЬ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	
Марчук М.В., Березюк С.В.	49
СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УКРАЇНІ: НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
Марчук І. В., Кубай О. Г.	51
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ	
Марчук І. В., Підвальна О. Г.	53
СОНЯЧНА ЕНЕРГІЯ – ВАЖЛИВИЙ ВИД АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ	
Мельник М.Л., Скорук О.П.	54
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	
Назарова Г.С., Хаєцька О.П.	56
ОСОБЛИВОСТІ МАТЕРІАЛЬНОЇ МОТИВАЦІ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	
Недзельський Т.А., Фіщук Н.Ю.	57
ЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК	
Ничипоренко І.І., Українець О.В., Пчелянська Г.О.	60
РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	
Корнійчук О.О.	61
ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА ФІНАНСОВЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇНИ	
Онофрійчук І. С., Вдовенко Л.О.	63
КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Поліш Ю.В., Качуровський В.С.	65
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОЕТАНОЛУ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	
Поліщук Л.В., Поляруш О.В., Г.М. Калегнік	66
ПОТЕНЦІАЛ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ	
Прокошева А.С., Скорук О.П.	68
АНАЛІЗ РІВНЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	
Садовська А. Е., Пронько Л. М.	71
ОПТИМІЗАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	
Сіваченко О.М.	73
ПРИРОДНІ МОНОПОЛІЇ ТА ЇХ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ	
Сологуб В.П., Брояка А.А.	75
ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	
Динисюк М., Брояка А.А.	76
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ	
Білик Г. О., Коровий В.В.	78
ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ	
Бурлака О.М., Скорук О.П.	80
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕРЕРОБКИ ЦУКРОВОГО БУРЯКА НА БІОПАЛИВО	
Іщенко І.І., Скорук О.П.	81
ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПОСІВНИХ ПЛОЩ В РЕГІОНІ	
Іщенко І.І., Скорук О.П.	83
ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ТА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	
Філонова В.М., Фіщук Б.П.	84
ІНВЕСТИВАННЯ В РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ	
Шевчук Б. К., Сегеда С. А	86
ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ В УКРАЇНІ	
Живега О.А., Скорук О.П.	88
ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ О.О.ТЕРЕЩЕНКА	
Томаш А.В., Ціхановська О.В.	89
УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ МЕНЕДЖЕРА	
Вацьківська А. В., Колесов О.С.	92
ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	
Чвалюк А.С., Поталова Н.А.	94
ЗАДАЧІ ТА МЕХАНІЗМИ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	
Глеба М. М., Клочко О.В.	98
НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВ В УКРАЇНІ	
Чвалюк А.С., Скорук О.П.	100
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	
Шафієва Л. Г., Кубай О. Г.	102
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ЗЕРНОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	
Поліщук Л. В., Фіщук Б. П.	104

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОГРАМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТУВАННЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД ЕКОНОМІКИ Глеба М. М., Заболотний Г. М.	106
МЕТОДИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ТА ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ Колодніцька Т.М., Козловський С.В.	107
МЕРЧАНДАЙЗИНГ: ЗАСОБИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ЛЮДИНУ Бабаха О.О., Мамалига С.В.	108
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Бучок А. В., Кубай О. Г.	110
МЕНЕДЖЕР – ГОЛОВНИЙ НОСІЙ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ Бучок А.В., Підвальна О. Г.	111
РАЦІОНАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА Васильчук О.Ю., Мазур А.Г.	113
СУЧАСНИЙ СТАН МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ Вдовенко О.С., Мамалига С.В.	114
КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР – ОСНОВНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ДОКУМЕНТ, РЕГУЛЮЮЧИЙ ТРУДОВІ, ВИРОБНИЧІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ НА ТОВ «КРИЖОПІЛЬСЬКИЙ ЕЛЕВАТОР» Войтенко О.І., Шовкун В. А.	115
КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ЕФЕКТИВНОГО ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Ганжа Т.І., Підвальна О.Г.	118
НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗА СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВ Ганжа Т.І., Качуровський В.С.	119
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У КЕРІВНИКІВ ТА ВПЛИВ ЛІДЕРСТВА НА КАР'ЄРНИЙ РІСТ МЕНЕДЖЕРА Гелета О.П., Підвальна О.Г.	121
СУЧАСНИЙ СТАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ Герасимчук О.М., Кубай О.Г.	123
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТ Герасимчук О.М., Красняк О. П.	124
МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ: ЇХ ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ Гонтар О. О., Кубай О. Г.	127
АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ТА ФАКТОРІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ Гонтар О. О., Шевчук О.Д.	129
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕКЛАМИ Грубеляс О. І., Мамалига С.В.	130
СТАН РОЗВИТКУ БІОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ Гуковська Т.О., Скорук О.П.	132
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТАРИФІКАЦІЇ РОБІТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Гуцалюк О.І., Шовкун В.А.	134
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ — ВАЖЛИВИЙ СПЕКТР ДОСЛІДЖЕННЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ Дашківська Ю.А., Шовкун В.А.	136
ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ Демидаш Л. С., Сегеда С.А.	138
МАРКЕТИНГОВЕ РОЗУМІННЯ ТОВАРУ Дерун А.С., Мамалига С.В.	140
ПІДПРИЄМНИЦТВО – РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ Дубецька О.О., Власенко І.В.	142
ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА: ЇЇ СУТЬ ТА ПРИНЦИПИ Дубецька О.О., Кубай О.Г.	143
ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ У УКРАЇНІ Дубецька О.О., Красняк О.П.	146
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ Бучок А. В., Клочковський О. В.	147
ПЛАНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ІЛІ АПК Скляр К., С. Г. Кафлевська	149
РОЗРОБКА БІЗНЕС – ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА Керніцька О.О., Кафлевська С.Г.	151
НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА Керніцька О.О., Кубай О.Г.	154
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ Кириленко Л. В., Фіщук Б. П.	156
ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ Козак С. В., Кубай О. Г.	159

МІСІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ Козаченко І. Ю., Кичук К. М., Пчелянська Г. О.	161
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Козяр Н.О., Шовкун В.А.	163
ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Котень Р.І., Козловський С.В.	165
ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТИПУ ВЛАДИ Кудлаєнко М.О., Підвальна О.Г.	167
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ДІЯЛЬНОСТІ Кузьмінець О.В., Шевчук О.Д.	168
НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА Лакомський А.А., Заболотний О.Г.	170
АІГТИНФЛЯЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ Мельничук К.С., Кубай О.Г.	173
БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ Мендусь О. І., Кубай О. Г.	174
ВИТРАТИ НА РЕКЛАМУ Нагорна О.В., Мамалига С.В.	176
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Ничипоренко І. І., Козаченко І.Ю., Пчелянська Г.О.	177
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ШНОУТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В РИНКОВИХ УМОВАХ Бучок А. В., Кафлевська С.Г.	178
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЗА РИНКОВИХ УМОВ Остапенко О.А., Кубай О.Г.	180
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ Паламаренко Я.В., Матвієнко О. Л.	182
ПОБУДОВА СПОЖИВЧОЇ ФУНКЦІЇ Паламаренко Я.В., Гапчак Т.Г.	184
РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ БІОРЕСУРСІВ, ВАЖЛИВІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ Паламаренко Я.В., Скорук О.П.	187
ХОЛДИНГ: ЙОГО СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ Паламарчук А.Ю., Власенко І.В.	189
ЗЕМЕЛЬНЕ РЕФОРМУВАННЯ ТА МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН Паламарчук А.Ю., Кубай О.Г.	191
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ Палій Л.В., Козловський С.В.	193
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ Петрук М.С., Кубай О.Г.	194
ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА Піщенко І.О., Кубай О. Г.	196
ІНТЕРНЕТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОСУВАННЯ ТОВАРУ НА РИНКУ Побережняк Г.М., Мамалига С.В.	198
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ Поліш Ю.В., Кубай О.Г.	200
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ Порожня Ю. Л., Бурлака Н. І.	202
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА Пундик В.Є., Кубай О.Г.	204
МЕТОДИ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ Смашнюк І. М., Підвальна О. Г.	206
ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ Смашнюк І. М., Клочковський О. В.	207
ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ Солоненко Ю. В., Мамалига С.В.	209
УПАКОВКА, ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА Танасійчук І. І., Мамалига С.В.	211
ПЛАНУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ УГІДЬ ТА ЗАХОДИ ПО ПІДВИЩЕННЮ ЇХ РОДЮЧОСТІ Панасюк Т. Є., Кафлевська С. Г.	212
ПОЛІПШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРІВ Тищенко В. Е., Мазур К.В.	214

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ Фоніцька Т.І., Марченко О.І.	215
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ Шафієва Л. Г., Кафлевська С. Г.	217
ВИКОРИСТАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ З МЕТОЮ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ Шафієва Л.Г., Мамалига С. В.	219
КОНТРОЛІНГ ЯК СУЧАСНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ Швець Т.С., Качуровський В.Є.	222
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА РИНКУ ПРАЦІ Швець Т.С., Кубай О.Г.	224
ЗОВНІШНЯ РЕКЛАМА: ЕФЕКТ ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА Якубовська К. А., Мамалига С.В.	226
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА Кузьмінець О. В., Кубай О. Г.	228
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ З ПИТАНЬ ОПЛАТИ ПРАЦІ Кущак В.М., Шовкун В.А.	230
ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ Хмарук О.М., Шовкун В.А.	232
ПОСАДОВІ ІНСТРУКЦІЇ ЯК ОСНОВА РЕГУЛЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПОСАДОВИХ ОСІБ Остафієва А.В., Шовкун В.А.	235
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ Рейзер В.С., Власенко І.В.	237
ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА Рейзер В.С., Мамалига С.В.	238
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ Валідуда С.В., Шовкун В.А.	240
ПРЕДМЕТ, МЕТОДОЛОГІЯ, ЗАВДАННЯ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ Сологуб В.П., Шовкун В.А.	241
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ Чичуга А.О., Шовкун В.А.	244
КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА Шуткевич Л.А., Вдовенко Л.О.	246
ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ Легун А.В., Кубай О.Г.	248
РІПАК – МАЙБУТНЄ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИКИ Войтова Ю., Скорук О.П.	249
СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ Шуткевич Л.А., Вдовенко Л.О.	251
ДОСЛІДЖЕННЯ СИЛЬНИХ ТА СЛАБКИХ СТОРІН ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛЕЖНО ВІД ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ОСНОВІ SWOT-АНАЛІЗУ Садовська А.Е, Гапчак Т.Г.	252
СТРУКТУРА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕРНОВИХ ПО РЕГІОНАХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ Волошановська О.С., Мазур А.Г.	256
УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОГО РЕЗЕРВУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ Бездітна В.В., Сьомченков О.А.	258
АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ФОРМ ТА АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ Стропова К.А., Губанова Л.І.	260
ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ Батішева К.Б., Поліщук О.А.	262

використання нових технологій, зокрема біопалива, для задоволення потреб національної економіки потребує значних інвестиційних ресурсів. Впровадження сучасних інноваційних технологій у сфері енергозабезпечення дасть змогу зменшити залежність економіки України від країн-експортерів нафти і газу, що відповідно підвищить її енергетичну й національну безпеку, значно поліпшити екологічну ситуацію [1, с.61].

В Україні діє понад десять законів, покликаних стимулювати ощадливе ставлення до ресурсів та розвиток альтернативної енергетики. Ухвалені зелені тарифи, а кожен регіон має власну програму енергозбереження, наголошують у Національному агентстві з ефективного використання енергоресурсів. Всі ці документи має поєднати Державна програма енергоефективності, яку розробляє агентство на замовлення уряду. Вона передбачає, що до 2030 року Україна кожен третій кіловат вироблятиме з альтернативних джерел [3].

Література

1. Іванюк О.В. Біологічне паливо в Україні: економічні передумови та перспективи розвитку // Економіка АПК. — 2008. — № 9. - С.58.
2. Калетнік Г.М., Пришляк В.М. Біопалива: ефективність їх виробництва та споживання в АПК України. Навч. посібник. – К: Аграрна наука, 2010. – 327 с.
3. Матеріали сайту www.climategroup.org.ua
4. Франчу І.А. Світові тенденції розвитку ринків енергозабезпечення і систем їх державного регулювання // Економіка та держава. — 2008. — № 12. - С.66.
5. Худолей В.Ю. Концептуальні основи формування енергоефективності промисловості з використанням альтернативних вуглеводневих та інших джерел енергії // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — № 4(83). - С.101.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕРЕРОБКИ ЦУКРОВОГО БУРЯКА НА БІОПАЛИВО

Іщенко І.І.

Науковий керівник: Скорук О.П., к.е.н., доцент

В статті розглянута економічна ефективність виробництва цукрового буряка на біопаливо. Визначено обсяги використання такої агросировини як цукрові буряки, для випуску високооктанової кисневмісної добавки до бензину (біоетанолу) за умови задоволення потреб в цукрі.

Ключові слова: цукровий буряк, цукор, меляса, біопаливо, нафта, альтернативні джерела енергії.

Актуальність теми. З огляду на «газові» проблеми з Росією і загальний стан українського ринку електроенергії, можна було б задуматись про реформацію цього ринку і впровадження певних альтернатив. Потенціал України в плані виробництва біоенергоносіїв досить великий. Враховуючи зростання цін на нафту та інші енергоносії, і низький рівень життя населення в країні, попит на альтернативне й більш дешеве паливо серед населення буде досить високим. По-друге, враховуючи велику кількість «порожніх» орних земель, які цілком підійшли б для вирощування енергокультур, Україна володіє дефіцитним у всьому світі ресурсом - землею. Таким чином, є всі передумови для створення національного біоенергетичного комплексу.

Актуальність досліджуваного питання зумовлена загостренням проблеми енергозабезпечення, що пов'язано з вичерпністю традиційних видів палива, коливаннями цін на них з одного боку, та провокуванням підвищення цін на продовольство в умовах загрози продовольчій безпеці з іншого.

За спорідненою тематикою проводять дослідження Г.М. Калетнік, В.О. Дубровін, С.П. Циканов, О.М. Шпичак та інші вчені.

Результати досліджень. У світі все більше уваги приділяють пошуку шляхів використання енергоресурсів поновлюваної енергії (біопалив), накопиченої рослинами завдяки фотосинтезу. Перш за все це пов'язано з очікуваним значним подорожчанням виконаних джерел енергії і загрозою вичерпання їх запасів. Вважається, що у найближчій перспективі частка біопалива в загальних витратах пального становитиме до 10% з подальшим зростанням. Разом з тим сучасна енергетика України значною мірою базується на імпорті енергетичної сировини – нафти, газу, бензину, ціна на які постійно зростає[3].

На сьогодні більше половини світового виробництва етанолу використовується як додаток до палива для двигунів внутрішнього згорання(бензину), і лише близько 15% - для виробництва спиртних напоїв.

Світові лідери з виробництва паливного етанолу – Бразилія та США. У багатьох країнах існують державні програми виробництва паливного етанолу. У 2009 р. Бразилія виробила 24,9 млрд. літрів паливного етанолу, що забезпечило 13% її загальних потреб в енергоресурсах та 19% потреб у рідкому паливі. Це дозволило зекономити 68,8 млрд. доларів, які б за інших обставин пішли на закупівлю нафтопродуктів. Раніше в Бразилії виготовляли в основному безводний етанол, який служив паливом для автомобілів зі спеціальними двигунами. Однак останнім часом Бразилія використовує як паливо суміші, у яких вміст етанолу становить 26% у бензині і 3% - в дизельному паливі. Такі суміші не потребують змін у конструкції двигунів внутрішнього згорання та дизельних двигунів .

США також є великим промисловим продуцентом паливного етанолу (40,1 млрд. літрів у 2009 році). Завдяки його виробництву Сполучені Штати щорічно заощаджують 1,5 млрд. доларів на імпорті нафтопродуктів, забезпечують стабільну роботу сільського господарства, створюють нові робочі місця за рахунок будівництва нових спиртових заводів. У великих містах США (з населенням понад 1 млн. чол.) у зимовий період використовують лише бензин, що містить 10% етанолу, - так званий бензин Е10, або газохол. Обсяг продажу газохолу в США становить нині 12% загального обсягу бензину.

Країни ЄС щорічно виробляють 3 млрд. літрів етанолу, але як паливо використовується сьогодні менше 10% його. Однак ЄС ухвалив законопроект, що запроваджує в 2010 р. додавання 5 % етанолу до всіх видів бензину[1].

Окрім заощадження валюти, застосування паливного етанолу у вигляді бензино-етанольних сумішей дозволяє

збільшити октанове число і покращити експлуатаційні характеристики сумішевого бензину. Відомо, що використання такого бензину з вмістом до 15% етанолу не потребує зміни конструкції сучасних двигунів внутрішнього згоряння і допоміжних приладів до них.

Концепція виробництва біоетанолу в Україні включає кілька напрямків. Реконструкція існуючих спиртових заводів дозволить довести виробництва паливного етанолу до 0,3 млн. т/рік. Крім того, планується будівництво таких заводів малої потужності на базі підприємств переробної промисловості та безпосередньо в сільських господарствах. Виробництво також доцільно розміщати на діючих цукрових заводах, їх теплосилове господарство може обслуговувати спиртові цехи і, в період між сезонами, виробництво цукру. Таким чином, з урахуванням всіх напрямків концепції, в Україні можна було б отримувати 2 млн. т/рік біоетанолу[3].

Широкомасштабне виробництво біоетанолу в Україні можливе тільки за умови його конкурентоспроможності порівняно з іншими паливними оксигенатами та бензином. Перспективною сировиною для виробництва біоетанолу може бути традиційна для України культура – цукровий буряк, а також напівпродукти цукрового виробництва. В той же час цукровий буряк є традиційною культурою для агропромислового комплексу України. Згідно розрахунків енергетична ефективність виробництва (відношення отриманої енергії до витраченої) спирту з цукрового буряку з урахуванням його вирощування складає 173 %.

В останні роки у структурі біосировини виробництва біоетанолу в Україні, провідну частку становить меляса із цукрових буряків[2].

Порівняння культур за виходом з 1 га в перерахунку на кількість вуглеводнів свідчить на користь цукрових буряків(табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво біоетанолу з різних видів сировини

Культура	Урожайність, т/га	Вихід спирту з 1 т сировини, дал	Вихід біоетанолу з 1 га, дал
Картопля	20	12	240
Пшениця	4,5	40	180
Жито, ячмінь	3,5	34	119
Зерно кукурудзи	5	40	200
Цукрові буряки	40	10	400

Так, при врожайності цукрових буряків 40 т/га можна отримати 4000 літрів біоетанолу. Згідно з технологіями, діючими на українських спиртових заводах, з 1 т меляси (виходу переробки цукрових буряків на цукор-пісок при виході 24%) можна отримати 300 л (30 дал) етанолу, або з 1 т цукрових буряків, перероблених на цукор, при виході меляси 4,7% до маси перероблених буряків може бути вироблено 14,3 л біоетанолу.

Оптимальним обсягом виробництва цукрових буряків для задоволення потреб в біоетанолі вважатимемо той, який дозволить повністю забезпечити в першу чергу потреби країни в цукрі, тобто цілком вирішити продовольче питання щодо цукру[1].

В УкрНДспиртбіопрод та НУХТ розроблена енергозберігаюча технологія та обладнання для виробництва біоетанолу безпосередньо з цукрового буряку. Виробництво біопалива з цукрового буряку не потребує солоду або ферментних препаратів, частина яких в собівартості досягає 5 %. Біоетанол з цукрового буряку має високий вміст органічних сполук, які підвищують октанове число та запобігають розшаруванню бензоспиртових сумішей. Виробництво біоетанолу з цукрового буряку потребує на 20-30 % менше енергоносіїв, ніж з зернової сировини.

Організація виробництва біоетанолу із цукрового буряку безпосередньо на спиртовому заводі вимагає додаткових територій для приймання та зберігання коренеплодів, очисних споруд, вантажно-розвантажувальних машин і механізмів, пристроїв для різки коренеплодів і потребує значних інвестицій.

Добудова існуючого цукрового заводу бродильним відділенням та ділянкою брагоперегонки вимагає менших витрат. Для підвищення виходу біоетанолу до дифузійного соку можна додавати отримувану на заводі мелясу та деяку кількість першого відтоку утфелю першого продукту, а це зумовить до підвищення якості цукру-піску внаслідок вилучення частини нецукрів з технологічного процесу продуктового відділення цукрового заводу.

З точки зору цукрового виробництва відділення від соку попередньої дефекації основної кількості нецукрів та виведення їх з технологічного процесу отримання цукрози, дає можливість зменшити витрати вапна на очищення майже вдвічі і в стільки ж зменшити кількість води, що вводиться в сік з вапняним молоком (а для заводу в 3000 т буряків за добу це складає не менше 110т на добу, для випаровування якої необхідно затратити біля 20 МКал). Крім цього спрощується технологічна схема (можна відмовитися від одного з двох ступенів сатурації), значно зменшуються витрати фільтрувальної тканини (майже вдвічі) та підвищується якість готового цукру-піску. З огляду на це запропонований спосіб спільного виробництва цукру та біоетанолу здається досить перспективним для України.

Організація та налагодження виробництва біоетанолу покращить паливно-енергетичний баланс, зменшить залежність країни від імпортних енергоносіїв, оптимізує структуру енергоресурсів, що позитивно вплине на енергетичну безпеку держави[2].

Висновок. Цукровий буряк можливо використовувати в продовольчих і непродовольчих цілях. В продовольчих цілях цукровий буряк використовують для виробництва цукру, при цьому отримують мелясу і жом, які також реалізують.

Використання цукрового буряку в непродовольчих цілях передбачає переробку на біоетанол, який можна отримати безпосередньо з цукрового буряку(побічний продукт – жом, який реалізують) і з меляси (при цьому паралельно отримується цукор і жом, які реалізують, а власне меляса переробляється на біоетанол і бетаїн).

Розрахунки вчених показують, що найбільш оптимальним варіантом організації виробництва біопалива із цукрового буряку є розташуванням технологічного обладнання з отримання біоетанолу та біогазу на одному промисловому майданчику цукрового заводу. Україна має великий потенціал у виробництві даних ресурсів. Тут всі чинники – технологічні, економічні, соціальні працюють на позитив.

Література

1. Стасіневич С.А. Цукрові буряки: цукор і біостанол (поєднання вирішення цукрової і енергетичної проблеми) 2009р.
2. Бондар В.С. Позитивні зрушення в розвитку вітчизняного буряківництва/ Цукрові буряки. - 2010. - №4. - с. 4-5.
3. Концепція від 23.06.2010 № 199 нового етапу цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Біомаса як паливна сировина» («Біопалива») на 2010-2012 рр.

ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПОСІВНИХ ПЛОЩ В РЕГІОНІ

Іщенко І.І.

Науковий керівник: Скорук О.П., к.е.н., доцент

Сучасний стан та ефективність використання земельних ресурсів є основним визначальним фактором забезпечення збалансованого функціонування аграрних підприємств. Проведений аналіз використання земельних ресурсів України та оцінка їх деградаційних процесів свідчать, що сучасне використання земельних ресурсів не відповідає вимогам раціонального природокористування. Нині відмічається тенденція до спаду родючості ґрунту - земельні ресурси переходять в стан деградації. У зв'язку з цим проблема щодо використання земельних ресурсів залишається не тільки не розв'язаною, але помітно загострилася.

Ключові слова: Ефективність використання земельних ресурсів, аграрні підприємства, стан деградації, собівартість, системи сівозмін, раціональне використання землі, система добрив.

Актуальність теми. Специфіка сучасного стану підприємницької діяльності в сільському господарстві не забезпечує збереження родючості ґрунтів, яка має прямий вплив на ефективність виробництва сільськогосподарської продукції та її собівартість. Це значною мірою зумовлено зниженням рівня державних асигнувань на охорону та раціональне використання земельних ресурсів, тоді як самі ж аграрні підприємства не в змозі здійснювати необхідні фінансові заходи, через кризовий стан своєї діяльності. Ступінь раціональності використання земельних ресурсів має пряму залежність від урегульованості земельних відносин з приводу власності на землю. А саме незавершеність процесу формування ефективних земельних відносин та відсутність контролю за використанням землі в Україні не дає змоги в повному обсязі вирішити питання оптимального використання земельних ресурсів[2]. Оцінці формування раціональної структури посівних площ присвячено ряд наукових праць провідних науковців Бойка П., Гелетуки Г., Долішнього М., Доргунцова С., Жовніра М., Козоріз Г., Косар Н., Калетніка Г., Крикавського Є., Лапко О., Ласкаревського В., Мхитаряна Н., Панасюка Б., Побурко Я., Туниці Ю., Чухрай Н. та ін.

Результати дослідження. Важливо відмітити ряд особливостей земельних ресурсів у сільському господарстві: якщо засоби праці в процесі їх використання поступово переносять свою вартість на новостворений продукт, то земельні ресурси характеризуються тим, що при необґрунтованому використанні їх «зношення» виражається втратою певної кількості поживних речовин. При раціональному використанні земля не амортизується і морально не старіє та має здатність до самовідтворення, але це є досить тривалим процесом, що потребує матеріальних витрат.

Розв'язання проблеми нераціонального використання ґрунтів можна забезпечити тільки завдяки врахуванню необхідних для цього умов при супроводжувачому застосуванні обґрунтованої системи сівозмін, яка дає змогу зменшити витрати на добрива.

Систему сівозмін розробляють з урахуванням перспектив розвитку підприємства після того, як сплановано структуру посівних площ. Раціональна структура посівних площ визначається природно-економічними умовами, якістю ґрунтів, спеціалізацією підприємств, договірними зобов'язаннями щодо продажу продукції рослинництва, внутрішньо господарськими потребами в деяких їх видах, ефективністю вирощування сільськогосподарських культур. Структура посівних площ окремих підприємств удосконалюється на основі досягнень сільськогосподарської науки, передового досвіду, а також під впливом інших факторів.

Для економічної оцінки структури посівних площ, систем й окремих сівозмін використовують здебільшого ті ж самі показники, що й для системи рослинництва, але при цьому враховують відповідну земельну площу. Порівнюють, як правило, показники існуючої структури посівних площ із розробленою або показники деяких підприємств однієї і тієї ж самої природно-економічної зони.

При опрацюванні планових показників з рослинництва важливе значення має правильне визначення планової врожайності сільськогосподарських культур, оскільки від цього залежить реальність показників виробництва по галузі в цілому.

Здебільшого показники планової врожайності визначають на підставі ретельного аналізу фактичних даних за останні 3 роки з урахуванням приросту. У практиці сільськогосподарського виробництва найчастіше змінним фактором є система добрив. Рік у рік виробництво добрив збільшується, а норми їх внесення під конкретні культури уточнюються.

Для забезпечення прогресивного зростання родючості ґрунтів і створення більш-менш однакових умов живлення рослин у полях сівозмін, потребу в добривах визначають з урахуванням вмісту поживних речовин у ґрунті, використовуючи поправковий коефіцієнт, що прийняті в агрохімічній службі. За високого і дуже високого вмісту поживних речовин у ґрунті під час вирощування зернових культур внесення відповідних мінеральних добрив планують лише в рядки.

Виходячи з поживності добрив і значущі приріст їх урожайності, слід пам'ятати, що на урожайність у сільськогосподарських культур впливає комплекс різноманітних факторів, але визначальним є фактор, що знаходиться в найменшій кількості[3]. При створенні високого агротехнічного рівня по всіх факторах, крім фактора вологи, останній